

**Uunga siunnersuut: Nalunaaquttag aalajangersarneqarnera pillugu Inatsisartut
inatsisaat**

pillugu

Inatsisinut Ataatsimiititaliap

siunnersuutip pingajussaaneerneqarneranut

ISUMALIUTISSISSLUTAA

Ataatsimiititaliap suliarinninnermini ilaasortarai:

Inatsisartunut ilaasortaq Anders Olsen, Siumut, siulittaasoq
Inatsisartunut ilaasortaq Siverth Karl Heilmann, Atassut, (sinniisoq)
Inatsisartunut ilaasortaq Najaaraq Møller, Siumut
Inatsisartunut ilaasortaq Harald Bianco, Inuit Ataqatigiait
Inatsisartunut ilaasortaq Egaluk Høegh, Inuit Ataqatigiait (sinniisoq)

Siunnersuut ulloq 17. november 2022-mi aappassaaneerinninneq nangeqqinnejareermat siunnersuut ataatsimiititaliamit suliarineqaqqippoq.

Siunnersuutip Inatsisartuni aappassaaneerneqarnera

Aappassaaneerinninnerup nangeqqinnejarnerani siunnersuutip peqqissutsimut kingunerisinhaasaanik sukumiinerusumik misissueqqinnissaq eqqaaneqarpoq. Tamanna tunngavigalugu Inatsisartut siunnersuutip ataatsimiititaliamut suliassanngorteqqinnissaa kissaatigaat.

Siunersiuineq

Ataatsimiititaliap siunnersummik suliaqarnerminut atatillugu Naalakkersuisut Siulittaasuat siunersiuinissamut aggersarpaa. Nalunaaquttag aalajangersarneranut siunnersuut, tassungalu tunngatillugu uku immikkut isiginiarnerullugit: Kalaallit Nunaata nalunaaquttag ingerlaqatigiiffiinut assigiinngitsunut agguataarneqarnera, nalunaaquttag ingerlaqatigiiffisa allanngortinnejarneri, aasaanerani nalunaaqutaq siunnersuutillu peqqissutsimut kingunerisinhaasai siunersiuinermi ataatsimiititaliamit eqqartorneqarput.

Ataatsimiititaliap siunnersummik suliarinninnera

Ataatsimiititaliap siunnersuummik suliarinninnerminut atatillugu Islandimi nalunaaquttamik allannguinissamik eqqarsaatersuuteqarnermut paassisutissanik aallerpoq:

Islandimi 1968-imili nalunaaqutaq nikisinneqarnikuunngilaq. Islandimi “aasaanerani nalunaaqutaq maliinnaavippaat” – taamaalillutik nunap assingani inissisimaffik malillugu ingiaqatigiiffigisassaraluartik akunnermik ataatsimik uniorlugu ingerlallutik. Taamaammat assersuutigalugu Reykjavikkimi nal. 13:30 nal. 12:00-iunngitsoq seqineq qutsinnerpaaffiminiittarpoq. 2015-imi Island “ukiunerani nalunaaquttap” atulernissaanik eqqarsaatersuuteqaleraluarpoq – imaappoq ukiukkut nalunaaqutaq akunnermik ataatsimik kinguartillugu¹. Tamanna tunngavigalugu suleqatigiissitaliorqarpoq. Januaari 2018-imi suleqatigiissitaq peqqissutsimut naalakkersuisumut allakkiamik tunniussaqarpoq². Maanna aaqqissuussaq malinneqartoq inuit peqqissusaannut arlalinnik ajortumik kinguneqartoq, suleqatigiissitamit inerniliunneqarpoq. Kingunerisai ajortut tassaapput, assigiinngitsunik nappaateqalersinnaanissamut qaninneruneq, ilikkakkatigut angusalunneruneq, nikallungaqqajaaneruneq, “nalunaaqutarlu peqqutaalluni qasoqqaneq”. Taamaammat aasaanerani ukiuneranilu nalunaaquttap nikisinneqartalinnginnissaa suleqatigiissitap siunnersuutigaa. Innuttaasunik misissuinermi innuttaasut 56%-ii nalunaaquttap akunnermik ataatsimik utertinnissaanik kissaateqarput³. Taamaakkaluartoq Naalakkersuisoqarfik 2020-mi nalunaaquttap allanngortinnejinannginnissaanik aalajangiivoq⁴. Akunnermik ataatsimik kinguartitsinissamut uppernarsaatinik naammattunik peqannginnerarlugu tunngavilersuipput. Akerlianilli nalunaaqutaq 7 aamma 23 akornanni 13%-imik qaamasannginnerulernissaa naatsorsorneqarsimalluni⁵.

Islandimi inuusuttunik misissuinerup takutippaa, inuusuttut Islandermiut amerlanerpaartaat akunnerit innersuussutigineqartut naammatsillugit sininneaq ajortut⁶.

2019-imi sininnermut piffissallu ingerlarnganut (ulloq unnuaq) ilisimatusarfilornissamut Islandimi ilisimatusartut Islandip ilisimatusarfianiit aningaasaliiffigineqarput: ”The Sleep Institute”⁷. Islandimi ilisimatusarnermut ineriaartortsinermullu suliniut “Sleep revolution” nunat tamalaat suliassaqarfiillu akimorlugit ingerlatsivimmii pilersinneqarpoq⁸. EU-minngaanniit 15 million Euronik suliniut tapiiffigineqarpoq. 2024-mi suliniutip

¹ <https://grapevine.is/news/2015/05/14/proposal-on-changing-the-clock-hangs-in-the-balance/>

² <https://www.visir.is/g/2018180929251/katrin-raedur-timanum-og-getur-breytt-honum->

³ <https://grapevine.is/news/2019/12/11/most-icelanders-support-changing-icelands-time-zone/>

⁴ <https://grapevine.is/news/2020/09/01/its-official-despite-popular-support-iceland-will-not-be-changing-its-local-time/>

⁵ <https://www.ruv.is/frett/2020/09/01/icelands-clocks-to-stay-as-they-are>

⁶ <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/28449887/>

⁷ <https://en.ru.is/news/this-opens-up-a-window-for-icelandic-and-international-sleep-researchers>

⁸ <https://sleeprevolution.eu/en/story/iceland-to-become-a-centre-for-international-sleep-research/>

naammassineqarnissaa pilersaarutigineqarpoq⁹. Suliniummut peqataatinneqartut tassaapput, Islandimi, Europami Australiamilu ilisimatusarfitt 37-t, peqqinnissaqarfitt suliffeqarfiiillu¹⁰. Aningaasaliissutigineqartut affaasa missai Islandimi atorneqassapput, ilaatigut inuit 30.000-it misissuinermut peqataatinneratigut sinittarerinut paasissutissanik uuttortaanermi paasissutissaasiviliorissamut atorneqassallutik. Misissuinermut paasissutissanik katersinermi Europami inuit peqataatinneqassapput. Paasissutissanik katersinermi passimmiut smartiusut (smarture), apeqqusiat akisassat, sinimmut uuttuutit, misilitsissutillu sianiutinut tarnimullu tunngasut atorneqassapput. Paasissutissat takunissaannut ilisimatusartut nunarsuaq tamakkerlugu qinnuteqarsinnaalerlutik iserfigisinnaasassaannik pilersitsisoqassaaq. Iserfissaq akeqassanngilaq, paasissutissallu nalunaarsorneqartut EU-p inunnut paasissutissanik inatsisaannut naapertuisuussalluni¹¹. Ilisimatusarnissamut nunap issittumi inisisimanera peqquaalluni seqernup nuisarnera allanngorarsinnaammat, inuttaasullu allanut sanilliullugit avinngarusimammata ilisimatusarnermullu peqataarususseqarluartuummata aamma qarasaasiatigut paasissutissanik nalunaarsuiffit pitsaassusaat qaffasimmata inuit sinittarerannut piffissallu ingerlarnganut (ulloq unnuarlu) Island periarfissaqarluarpoq.

Saniatigut ilisimatitsissutigineqarsinnaavoq, nalunaaqutaq ullup qeqqanut seqernup qutsinnerpaaffianiittarnissaanut qaninnerulersinniarlugu Vestmannaejarimi nalunaaqutaq akunnermik ataatsimik kinguartinnissaanut misiliutitut suliniuteqarnissamut aallartitsinissamut maanna Islandimi ilisimatusartut eqqarsaatersuuteqarmata¹².

Ataatsimiititaliap inassuteqaatai

Ittoqqortoormiini nalunaaquattap ingiaqatigiiffiusup allanngortinnissaanut tusarniaaneq aammalu qaamasarnerata allanngortinneqarneranut sinerissap qanittuani aalisartut sinniisuinut tusarniaanernik Naalakkersuisut ingerlatsinissamik siunertaqartut ataatsimiititaliap maluginiarpaa. Taakkua pissutsit pillugit ataatsimiititaliap kaammattuutai Naalakkersuisunit tusaaniarneqarnerinut ataatsimiititaliaq qujassuteqarpoq.

Nalunaaquattap aalajangersarneranut inissiinissamut Naalakkersuisut suleriaqqinnissaannut, sinimmut aamma piffissap ingerlarnganut ilisimatusaatit ingerlanneqartut pillugit Islandimi oqartussanut Naalakkersuisut attaveqarnissaat ataatsimiititaliamit kaammattuutigineqassaaq. Innuttaasut peqqissuunissaat qulakkeerniarlugu aalajangiinerit paasissutissanik tunngaveqartarnissaat pingaaruteqartoq ataatsimiititaliaq isumaqarpoq. Qarasaasiatigut

⁹https://www.laeknabladid.is/tolublod/2020/12/nr/7570?fbclid=IwAR22XOSQEyltNVo9ik4LJm9P8ClQtpd_kiyMAiFtSc9MVkYUq8xgJ-6fKWE

¹⁰ Taakkununga ilaapput: SidekickHealth, Nox Medical, European Society for Sleep Research (ESRS) og European Society for Pulmonary Research (ERS). Europami nunarsuarmilu sininniarnermut akornuteqarnermut peqqinnissaqarfiiup iluani malittarisassanut tunngatillugu suliffeqarfitt taakku marluk kingullit siuttuupput.

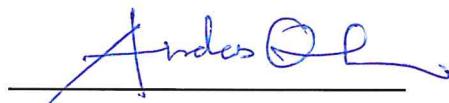
¹¹ <https://en.ru.is/news/this-opens-up-a-window-for-icelandic-and-international-sleep-researchers>

¹² <https://grapevine.is/news/2022/07/27/scientists-consider-delaying-clock-in-vestmannaejar-as-pilot-project/>

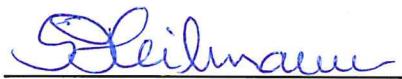
paasissutissanik katersuiviusup iserfissap akeqanngitsup periarfissaanik Kalaallit Nunaanni ilisimatusartuniit peqqinnissaqarfimmiillu atorluaanissaq ataatsimiititaliap kissaatigaa.

Taamatut oqaaseqarluni ataatsimiititaliap isumaqatigiittup siunnersuutip akuerineqarnissaa inassutigaa.

Taama oqaaseqarluni isumaliutissiisummilu allassimasutut paasinnilluni ataatsimiititaliap siunnersuut pingajussaaniigassanngortippaa.

Anders Olsen
Siulittaasoq

Siverth Karl Heilmann
(sinniisoq)

Najaaraq Møller

Harald Bianco

Eqaluk Høegh
(sinniisoq)